

Ткаченко Ю. М., методист обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Дніпропетровської області

CASE-STUDY – ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Останнім часом у багатьох країнах світу досить поширеним стає впровадження у навчальний процес інтерактивних методів навчання. Суть їх полягає у тому, що навчальний процес організовується на основі взаємодії, діалогу, в ході якого слухачі навчаються критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, враховувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватись з іншими людьми.

Метод case-study, або метод конкретних ситуацій (від англ. case – випадок, ситуація) – метод активного проблемно-ситуативного аналізу, оснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій (вирішення кейсів), опис яких водночас відображає не тільки якісь практичні проблеми, а й актуалізує певний комплекс знань, які необхідно засвоїти для їх розв'язання. Сутність цього методу полягає у тому, що проблемне викладання знань супроводжується організацією самостійної роботи слухачів. Особливістю цього методу є відтворення проблемної ситуації на основі фактів реального життя.

Кейс-метод характеризується значним педагогічним ефектом, оскільки розвиває такі кваліфікаційні характеристики особистості, як здатність до аналізу та діагностики проблем, вміння чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати і оцінювати інформацію, яка надходить у вербальній і невербальній формах. Метод сприяє формуванню професійних та особистісних властивостей людини, формує почуття впевненості в собі, сприяє подоланню нерішучості.

У сфері освіти кейси спрямовані на формування і розвиток особистої та професійної компетентності, є одним із провідних засобів професійного навчання. Навчання, орієнтоване на формування та розвиток професійної компетентності, здійснюється ефективно лише за умови налагодження продуктивного зв'язку між викладачем та слухачами, позитивного психологічного клімату, рівноправного партнерства, побудованого на діалозі, спільній діяльності.

Кейс – досить складне і багатофункціональне інтелектуальне утворення, яке характеризується різноманіттям функцій. (табл. 1).

Основні етапи створення кейсів:

1. Формування дидактичних цілей кейсу. Цей етап включає визначення місця кейса у структурі навчальної дисципліни, визначення того розділу дисципліни, якому присвячена дана ситуація; формулювання цілей і завдань; виявлення «зони відповідальності» за знання, уміння і навички слухачів.

2. Визначення проблемної ситуації.

3. Побудова програмної карти кейса, що складається з основних тез, які необхідно втілити в тексті.

4. Пошук інституціональної системи (підприємство, установа, організація і т.д.), яка має безпосереднє відношення до тез програмної карти.

5. Збір інформації в інституційній системі щодо тез програмної карти кейса.

6. Побудова або вибір моделі ситуації, яка відображає діяльність інституту; перевірка її відповідності реальності.

7. Вибір жанру кейса.

8. Написання тексту кейса.

9. Діагностика правильності та ефективності кейса; проведення методичного навчального експерименту, побудованого за тією чи іншою схемою, для з'ясування ефективності вказаного кейса.

10. Підготовка остаточного варіанту кейса.

11. Впровадження кейса у практику навчання.

12. Підготовка методичних рекомендацій з використання кейса: розробка завдання для слухачів та можливих питань для ведення дискусії та презентації кейсу, опис передбачуваних дій слухачів і викладача в момент обговорення кейсу.

Таблиця 1 – Функціональне поле кейсів

Домінуюча функція кейса	Тип кейса	Характеристика функції кейса
Навчання	Навчальний	Отримання знання щодо динамічних стохастичних об'єктів
Виховання	Виховний	Формування професійних компетенцій
Тренінг	Тренувальний	Тренування тих, хто навчається, з метою отримання навичок діяльності в умовах постійних змін
Аналіз	Аналітичний	Вироблення вмінь та навичок аналітичної діяльності
Дослідження	Дослідницький	Отримання принципово нового знання щодо динамічних стохастичних об'єктів
Систематизація	Систематизуючий	Систематизація ситуаційного знання
Прогнозування	Прогностичний	Отримання інформації про майбутнє стохастичної системи

Кейс повинен:

- бути написаний цікаво, простою і зрозумілою мовою;
- відрізнятися «драматизмом» і проблемністю; виразно визначати «серцевину» проблеми;
- показувати як позитивні приклади, так і негативні;
- відповідати потребам обраної категорії слухачів, містити необхідну і достатню кількість інформації.

Визначення та кваліфікація проблеми займає винятково важливе місце у процесі конструювання моделі ситуації. Разом з тим текст кейсу не повинен підказувати жодного рішення щодо поставленої проблеми.

Розбираючи кейс, слухачі фактично отримують на руки готове рішення, яке можна застосувати в аналогічних обставинах. Збільшення в «багажі» слухача проаналізованих кейсів збільшує ймовірність використання готової схеми рішень до ситуації, що склалася, формує навички вирішення більш серйозних проблем. Метод case-study вимагає підготовленості слухачів, наявності у них навичок самостійної роботи; невідповідність, нерозвиненість їх мотивації може призводити до поверхневого обговорення кейса.

Метод case-study необхідно використовувати в органічній єдності з іншими методами навчання, в тому числі традиційними, що закладають обов'язкове нормативне знання. Ситуаційне навчання вчить пошуку і використанню знання в умовах динамічної ситуації; надмірне захоплення ситуаційним аналізом може призвести до того, що майбутній фахівець виявиться без необхідного «нормативного скелета», всі його знання будуть зводитися до знання безлічі ситуацій без певного методологічного принципу або системи.

Застосування кейс-технологій забезпечує дотримання загальних цілей навчання: засвоєння змісту й відпрацювання навичок на необхідному рівні. Використання кейс-методу повинно бути методично, інформаційно, організаційно і педагогічно обумовленим та забезпеченим як на рівні організації навчально-виховного процесу, так і на рівні планування його кожним викладачем.

Для широкого застосування кейс-методу необхідно створити базу кейсів.

Отже, навчально-методична цінність запропонованої методології визначається насамперед тим, що останнім часом відчувається значна потреба у сучасних навчальних матеріалах, спрямованих на підготовку фахівців у сфері цивільного захисту.

Шмига С. А., начальник НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області;

Семінович А. М., завідувач обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області

КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК МЕТОД ДІЛОВОЇ ГРИ

Використання сучасних інформаційних технологій в ході функціонального навчання – надзвичайно актуальне і водночас проблематичне питання для педагога, який повинен, окрім ґрунтовної фахової підготовки, володіння сучасною комунікативною методикою, використовувати інформаційні технології на усіх етапах навчання – це вимога часу. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, спрямованим,